

RAAP-NOTITIE 2338

Plangebied Groenestraat 3 te Pannerden

Gemeente Rijnwaarden

**Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek**

Colofon

Opdrachtgever: Bureau van Droffelaar

Titel: Plangebied Groenestraat 3 te Pannerden, gemeente Rijnwaarden; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: augustus 2007

Auteur: *G. Zielman BA*

Projectcode: RIJB1

Bestandsnaam: N02338-RIJB1.doc

Projectleider: G. Zielman BA

Projectmedewerker: D. Worst

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 23674

Autorisatie: drs. F. de Roode

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 0294-491 500

Leeuwendalseweg 5b

telefax: 0294-491 519

1382 LV Weesp

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 5069

1380 GB Weesp

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2007

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van Bureau van Droffelaar heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 25 juli 2007 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de bouw van twee woningen aan de Groenestraat in de gemeente Rijnwaarden. Doel van dit onderzoek was allereerst het middels bureauonderzoek verwerven van informatie over bekende en te verwachten archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Het doel van het veldonderzoek was vervolgens die verwachting te toetsen en, voorzover mogelijk, een eerste indruk te geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische vindplaatsen.

Tijdens het veldonderzoek zijn in het plangebied geen archeologische resten aangetroffen. Naar verwachting zal er als gevolg van de geplande werkzaamheden dan ook geen verstoring van archeologische waarden optreden. De voorgenomen bodemingrepen kunnen, voorzover het archeologische waarden betreft, zonder beperkingen worden uitgevoerd.

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek dient contact worden opgenomen met de gemeente Rijnwaarden.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van Bureau van Droffelaar heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau op 25 juli 2007 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de bouw van twee woningen aan de Groenestraat in de gemeente Rijnwaarden. Het onderzoek diende te worden uitgevoerd omdat realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het bureauonderzoek was het verwerven van informatie over bekende en verwachte archeologische waarden teneinde een gespecificeerde verwachting op te stellen. Doel van het veldonderzoek was het toetsen van die archeologische verwachting en indien mogelijk, een eerste indruk geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging van eventueel aangetroffen archeologische resten.

1.2 Plangebied

Het plangebied (circa 0,15 ha) ligt aan de Groenestraat binnen de bebouwde kom van Pannerden (figuur 1). Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 40D van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 199.620/634.140. Ten tijde van het onderzoek was het plangebied in gebruik als maïsakker.

1.3 Onderzoeksofzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek is beperkt gebleven tot een karterend booronderzoek.

Het bureau- en inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd volgens de normen die gelden in de archeologische beroepsgroep c.q. de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.1 (KNA). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), die valt onder de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>). In het kader van het Interimbeleid werkt RAAP onder de opgravingsvergunning van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten.

Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

In het kader van het bureauonderzoek zijn verschillende bronnen geraadpleegd (zie literatuurlijst).

Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in of nabij het plangebied is het ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) geraadpleegd.

2.2 Resultaten

Historisch bodemgebruik

Op de kadastrale minuut van 1830 is er geen bebouwing aangegeven in het plangebied (stichting werkgroep kadastrale atlas Gelderland, 2005). In 1906 is er voor het plangebied geen bebouwing aangegeven en is het plangebied in gebruik als bouwland. Tot enkele jaren geleden voor de aanvang van dit onderzoek stond er in het plangebied een woning, deze is reeds gesloopt (figuur 1).

Geologie en geomorfologie

Het plangebied bestaat geomorfologisch gezien uit een rivieroeverwal (Stiboka 1980 code: 3K25). De oeverafzettingen maken deel uit van de stroomgordel van de Waal die actief was vanaf 2160 BP (Berendsen & Stouthamer 2001). Volgens de zanddiepte attentiekaart is het plangebied niet gekarteerd. Een extrapolatie van de omliggende gebied is het waarschijnlijk dat het zand zich tussen 2 en 3 meter –Mv bevind (Berendsen e.a., 2001).

Bodem

De bodem in het plangebied bestaat uit kalkhoudende poldervaaggronden met grondwatertrap VI, die bestaan uit zware zavel en lichte klei (Stiboka 1974: code Rd10A-VII).

Archeologie

Binnen een straal van 500 meter is er in ARCHIS één archeologische vindplaats bekend. Het betreft vondsten van scherven van inheems en Romeins aardewerk circa 210 meter ten noordwesten van het plangebied (ARCHIS-waarnemingsnummer 3493). Deze valt buiten het kaartbeeld van figuur 1.

Archeologische verwachting

Volgens de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW; ROB, 2005) geldt voor het plangebied een middelmatige kans op het aantreffen van archeologische waarden.

Op grond hiervan en op grond van de aanwezigheid van oeverafzettingen en de datering daarvan, gold bij aanvang van het veldonderzoek voor het plangebied een middelmatige archeologische verwachting voor vindplaatsen uit het Neolithicum t/m de Late Middeleeuwen. Het kan gaan om relatief grote nederzettingsterreinen (ca. 1 tot 3 ha) waarvan de oudste resten zich gezien de geologische situatie onder de afzettingen van de Waal bevinden. Eventuele middeleeuwse resten zullen zich binnen 0,5 m – Mv bevinden in de top van de oeverafzettingen van de Waal.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Tijdens het veldonderzoek zijn 4 boringen verricht. De boringen zijn vanwege de beperkte omvang van het plangebied gelijkmatig verdeeld over het plangebied geplaatst (figuur 1). De gehanteerde boordichtheid wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten nederzettingsterreinen uit de periode Neolithicum t/m Late Middeleeuwen. Deze methode is niet geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen (Tol e.a., 2004).

Er is geboord tot maximaal 3 m –Mv met een Edelmanboor met een diameter van 7 cm en een gutsboor met een diameter van 3 cm. De boringen zijn lithologisch conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Er zijn geen monsters genomen.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

Het bodemprofiel wordt gekenmerkt door oeverafzettingen die bestaan uit sterk siltige tot uiterst siltige klei. Naar beneden toe worden de oeverafzettingen steeds minder siltig. Uitgezonderd boring 1 werd de reductiegrens niet binnen 3 m – Mv bereikt, hetgeen duidt op een diepe grondwaterstand.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek werd er in alle boringen tot minimaal circa 1,2 m – Mv recent baksteen- en betonpuin aangetroffen. Veel van deze bouwresten behoren waarschijnlijk tot de woning die recentelijk nog in het plangebied stond. Omdat de vondstzichtbaarheid aan het oppervlak goed was, is het plangebied aan de oppervlakte geïnspecteerd op de aanwezigheid archeologische indicatoren. Het vondstmateriaal dat aan het oppervlak zichtbaar was dateerde zonder uitzondering uit de Nieuwe Tijd. De oudste vondsten waren fragmenten van mineraalwaterkruiken en kleipijpen die op grond van hun uiterlijke kenmerken uit 18e of het begin van de 19e eeuw stammen.

4 Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Het bodemprofiel wordt gekenmerkt door diepe verstoringen die waarschijnlijk samenhangen met de bouw en sloop van een woonhuis wat tot enkele jaren geleden nog binnen de grenzen van het plangebied aanwezig was. Tijdens het veldonderzoek zijn er geen aanwijzingen gevonden voor de aanwezigheid van archeologische resten *in situ*.

4.2 Aanbevelingen

Op grond van het ontbreken van aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten *in situ* en de diepte van de bodemverstoringen, wordt ten aanzien van het plangebied geen vervolgonderzoek aanbevolen. De voorgenomen bodemingrepen kunnen, voorzover het archeologische waarden betreft, zonder beperkingen worden uitgevoerd.

Met betrekking tot de bevindingen van onderhavig onderzoek dient contact worden opgenomen met de gemeente Rijnwaarden.

Literatuur

- Berendsen, H.J.A., E.L.J.H. Faessen, A.W. Hesselink & H. Kempen, 2001.**
*Zand in banen - Zanddiepte-kaarten van het Gelderse rivierengebied,
met inbegrip van de uiterwaarden.* Provincie Gelderland, Arnhem.
- Berendsen, H.J.A. & E. Stouthamer, 2001.** *Palaeogeographic development of the
Rhine-Meuse delta, The Netherlands.* Koninklijke Van Gorcum, Assen.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989.** *Nederlandse Norm NEN 5104,
Classificatie van onverharde grondmonsters.* Nederlands Normalisatie-
instituut, Delft.
- ROB, 2005.** *Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden (IKAW) versie 2.1.*
Ontleend aan <http://www.archis.nl>.
- Stiboka/RGD, 1980.** *Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000.*
Kaartblad 40 Arnhem. Stichting voor bodemkartering, Wageningen.
- Stiboka, 1974.** *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000.* Kaartblad 40 West
Arnhem. Stichting voor bodemkartering, Wageningen.
- Stichting werkgroep kadastrale atlas Gelderland, 2004.** *Kadastrale atlas
Gelderland 1832.* Pannerden 1830, sectie B, tweede blad. Stichting
werkgroep kadastrale atlas Gelderland, Arnhem.
- TDK, 2005.** *Grote Historische topografische Atlas ± 1905, Gelderland.* Kaartblad
512 Huissen. Topografische Dienst Kadaster, Tilburg.
- Tol, A., P. Verhagen, A. Borsboom & M. Verbruggen, 2004.** Prospectief boren;
een studie naar de betrouwbaarheid en toepasbaarheid van
booronderzoek in de prospectiearcheologie. *RAAP-rapport 1000.* RAAP
Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Gebruikte afkortingen

ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
-Mv	beneden maaiveld
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten
ROB	Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

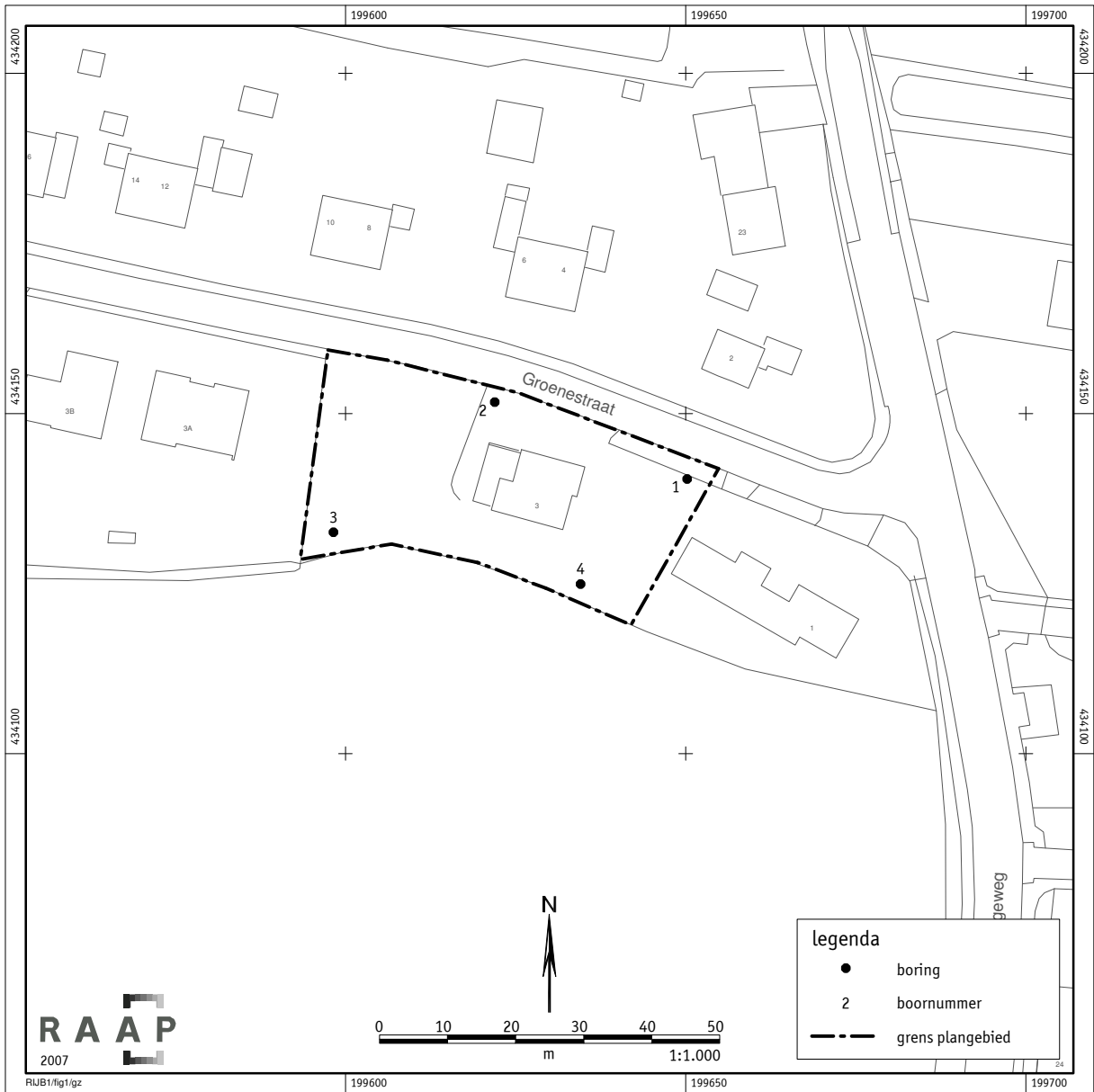
Overzicht van figuren en tabellen

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1.
Archeologische
tijdschaal.

Figuur 1. Boorpuntenkaart.